

УДК 377:[37.06:004

СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

Людмила Висоцька,
директор ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»,
кандидат педагогічних наук

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

професійно-технічна освіта, інформаційні технології, інформаційно-освітнє середовище, електронні засоби навчання

Реферат.

У статті висвітлено результати дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня «Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування», що проводився на базі ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

Визначено суть поняття «інформаційно-освітнє середовище» (далі – ІОС) в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, описано його модель, визначено організаційно-педагогічні умови застосування. У структурі відкритого інформаційно-освітнього середовища представлено: контент-бібліотеку, базу навчально-методичних матеріалів, довідково-пошукову систему, електронні освітні ресурси загальноосвітніх та спеціальних дисциплін, депозитарій, електронні енциклопедії та довідники, репозиторій, конструктор особистого ІОС викладача, систему дистанційного навчання, електронні освітні ресурси соціально-економічного напрямку, електронні освітні ресурси управління, інші модулі, введення яких науково, методично й дидактично обгрунтовано.

Єдине ІОС представлено як таке, що поєднує широкий вибір навчального програмного забезпечення, мережних технологій (електронна пошта, форуми, програмне забезпечення колективного використання, чати, відеоконференції, аудіо- та відеозаписи) й широке коло навчальних інструментів, що базуються на використанні веб-технологій. Охарактеризовано особливості підготовки педагогічних працівників училища до створення електронних засобів навчання. Показано результати здійсненої в ході проведення експерименту адаптації ІОС до особливостей організації навчально-виховного процесу в освітньому закладі сфери торгівлі та ресторанного господарства.

Доведено, що використання можливостей ІОС істотно впливає на професійне зростання педагогів, підвищує результати навчальних досягнень учнів, сприяє зростанню якості освітнього процесу в цілому, надає учневі можливість включитися в активну професійну діяльність, бути здатним діяти у різних професійних ситуаціях і заявляти про себе як про компетентну особистість зі сформованою професійною, духовно-моральною й життєвою позицією.

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних напрямів розвитку сучасної професійної (професійно-технічної) освіти є впровадження в освітній процес інформаційних технологій, використання яких реалізує ідею розвиваючого навчання та інтенсифікації усіх рівнів навчально-виховного процесу, підвищення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників засобами ІОС.

Колектив ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» (надалі ДНЗ «ОВПУТТХ»), реалізуючи в своїй роботі принцип інноваційності, де центральною ланкою є проведення дослідно-експериментальної роботи, здійснював дослідження під керівництвом науковців Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (надалі ІПТО НАПН України) на тему: «Створення

інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування» упродовж 2015-2017 р.р. Дослідження виконувалося відповідно до наказів: МОН України «Про проведення на базі Державного навчального закладу «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» дослідно-експериментальної роботи» за № 424 від 09.04.2015 р.; ДНЗ «ОВПУТТХ» «Про проведення дослідно-експериментальної роботи на базі ДНЗ «ОВПУТТХ» за № 64 від 21.04.2015 р.

Актуальність теми експерименту зумовлена необхідністю комплексного вирішення науково-педагогічної проблеми створення професійно орієнтованого інформаційно-освітнього середовища професійно-технічних навчальних закладів з відповідною адаптацією електронних засобів навчання до особистісних здібностей і потреб

осіб, які здобувають професію вперше, а також запитів щодо підвищення кваліфікації чи перепідготовки тих, хто має певний практичний виробничий досвід. Важливим напрямом інформатизації суспільства є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у систему професійної (професійно-технічної) освіти, оскільки цьому процесу відводиться випереджальна роль у розвитку всіх галузей життєдіяльності людини.

Мета статті – висвітлити результати впровадження ІОС, створеного на базі Одеського вищого професійного училища торгівлі та технологій харчування.

Аналіз останніх джерел. Поява електронних освітніх ресурсів (ЕОР) як складових інформатизації освіти забезпечує доступність знань, розвиток інтелектуальних і творчих здібностей учнів у закладах професійної освіти на основі індивідуалізації навчання, інтенсифікації навчально-виробничого процесу тощо. Водночас, аналіз наукових праць з проблеми вдосконалення процесу навчання в закладах професійної освіти (О. Д. Гуменний, А. Г. Кононенко, Г. М. Кравцов, М. А. Пригодій, О. М. Прохорчук, О. М. Спірін та ін.), нормативних документів (Положення про електронні освітні ресурси (2012); ДСТУ 3017-95; ДСТУ 4861:2007; ДСТУ 7157:2010І) та сучасного стану інформатизації системи професійної та фахової передвищої освіти (А. А. Каленський, П. Г. Лузан, В. О. Радкевич та ін.) дав змогу виявити низку суперечностей між: зростаючими вимогами до якості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери торгівлі та технологій харчування і недостатнім рівнем її навчально-методичного забезпечення з урахуванням можливостей ЕОР; необхідністю створення ІОС у закладах професійної (професійно-технічної) освіти і недостатнім рівнем готовності педагогічних працівників до його розроблення та використання у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Дослідно-експериментальна робота, проведення якої забезпечувала творча група педагогів-практиків, полягала у впровадженні ІОС, створеного спільно з науковими працівниками ІПТО НАПН України, на основі їхніх розробок та досвіду роботи колективу ДНЗ «ОВПУТТХ» і його адаптації до потреб

освітніх закладів торгівлі та технологій харчування.

Створене ІОС як середовище педагогічної системи побудоване на основі традиційної структури системи педагогічного процесу закладів професійної освіти (рис.1) з урахуванням не тільки інформаційно-програмно-технічних, а й психолого-педагогічних проблем. Визначається воно як штучно й цілеспрямовано побудоване середовище педагогічної системи в освітній діяльності закладу професійної (професійно-технічної) освіти, створене на основі сучасних педагогічних, інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій, методів, інтеграції інструментальних засобів із інформаційними ресурсами. Запровадження ІОС сприяє досягненню цілей навчально-виховного процесу в сучасній системі професійної (професійно-технічної) освіти, а саме: формуванню та розвитку здібностей особистості; включенню соціально-ціннісної активності особистості; забезпеченню можливостей для ефективної самоосвіти.

До структури відкритого інформаційно-освітнього середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти увійшли: контент-бібліотека; база навчально-методичних матеріалів; довідково-пошукова система; електронні освітні ресурси загальноосвітніх та спеціальних дисциплін; депозитарій; електронні енциклопедії та довідники; репозиторій; конструктор особистого ІОС викладача; система дистанційного навчання; електронні освітні ресурси соціально-економічного напрямку; електронні освітні ресурси управління; інші модулі, введення яких науково-методично та дидактично обґрунтовано (рис.2).

Єдине інформаційно-освітнє середовище поєднує широкий вибір навчального програмного забезпечення та мережних технологій, включаючи електронну пошту, форуми, програмне забезпечення колективного використання, чати, відео конференції, записи аудіо та відео, та широке коло навчальних інструментів, що базуються на використанні веб-технологій і створює передумови для: впровадження інноваційних, в тому числі й інформаційних педагогічних технологій, заснованих на суб'єктних взаєминах; рефлексивної діяльності суб'єктів освітнього процесу, здатних до адекватної самооцінки своєї особистості; об'єднання

зусиль педколективів освітніх закладів торгівлі та технологій харчування у розробці навчальних планів, навчальних програм, спільне використання науково-методичного забезпечення навчально-виховного, виробничого процесів та передового педагогічного досвіду; наукового обґрунтування навчально-виховного процесу; підвищення кваліфікації педагогічних

працівників, рівня їхньої інформаційної культури; активізацію навчальної діяльності учнів; розвиток здібностей і талантів учнів, підвищення рівня інформаційної культури; розкриття творчого потенціалу педагогічних працівників у підвищенні ефективності навчально-виховного процесу.

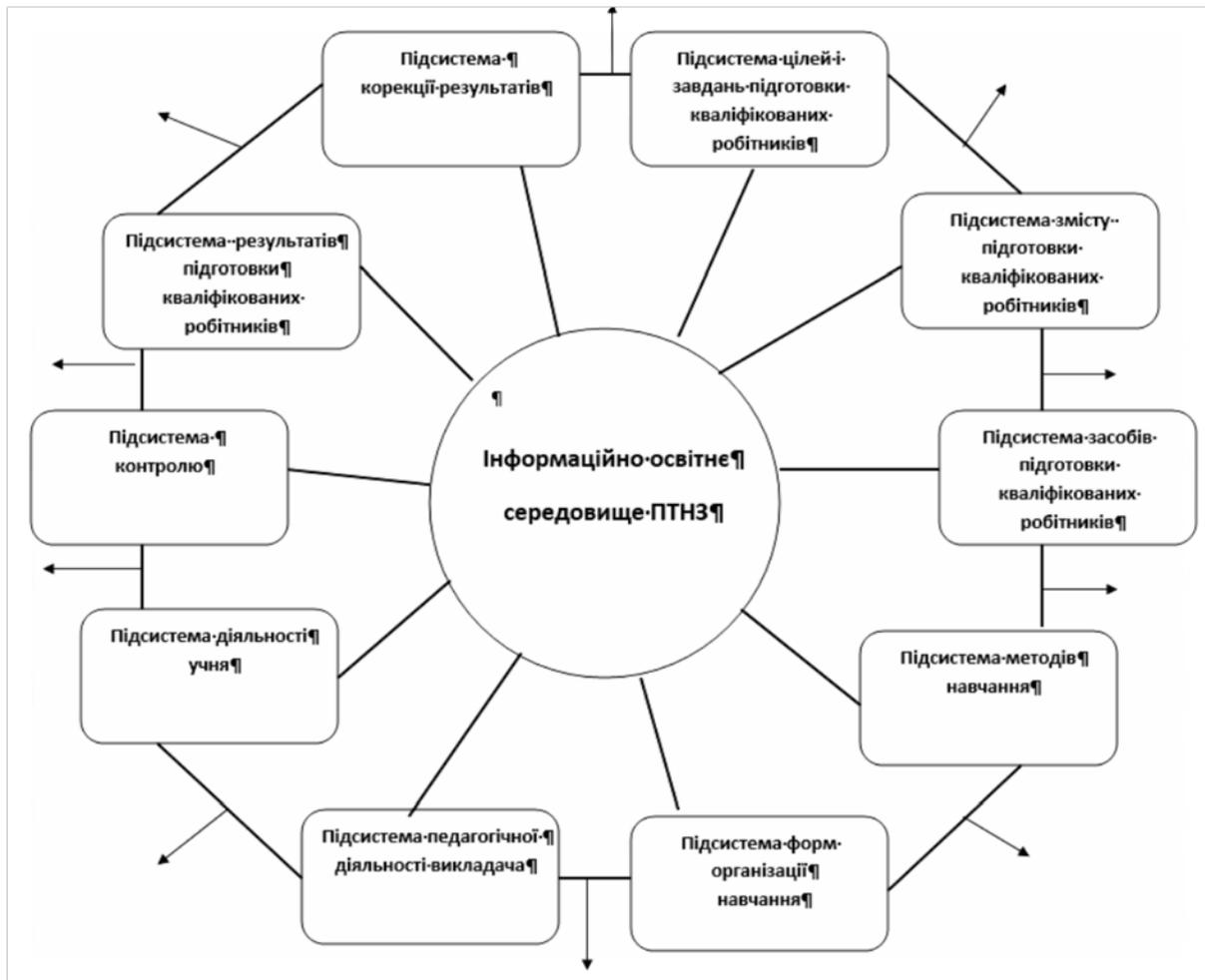


Рис.1.

Структура системи педагогічного процесу закладу професійної (професійно-технічної) освіти під впливом ІОС

Науково обґрунтовані педагогічні умови відкритого ІОС, спрямованого на гнучку, мобільну систему навчання територіально віддалених закладів освіти, забезпечують ефективну взаємодію суб'єктів освітньої діяльності. Підготовлено методичні рекомендації на тему: «Розробка, створення та

використання інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування», які розкривають теоретичні та практичні аспекти розробки, створення та використання ІОС.



Рис.2.

Структура інформаційно-освітнього середовища освітнього закладу торгівлі та технологій харчування

У ході дослідження пройшли апробацію методичні рекомендації з використання педагогічними працівниками технології Magic Book 1.16 для створення якісних електронних засобів навчання. Напрацювання педагогічних працівників розміщуються на інформаційно-освітньому порталі ІТТО НАПН України, що дає можливість накопичувати й систематизувати методичні матеріали в інформаційно-освітньому середовищі.

У період здійснення дослідно-експериментальної роботи педагогами були створені електронні засоби навчання: навчальний посібник «Глумачний словник кулінара» (Висоцька Л.С.), навчальний посібник: «Розв'язування економічних задач з використанням інформаційних комп'ютерних технологій (на прикладі табличного процесора Microsoft Excel)» (Терновський В.Г.), педагогічний словник термінів з основ інформаційної культури (Ткаченко М.В.), методичні рекомендації «Позаурочна робота з

учнями як засіб формування професійних компетенцій учнів» (Заяць Р.Р.), методичні розробки щодо проведення майстер-класів професійної майстерності по професіям торгово-кулінарного профілю (Мартиненко О.С., Кучеренко В.С., Шипринська А.А., Богомолова Н.О.). Триває робота над розробкою електронного підручника «Устаткування підприємств харчування» (Саєнко Н.П.). Педагогічні працівники працюють над створенням навчальних фільмів професійного спрямування, наповненням веб-ресурсу сучасним комплексно-методичним забезпеченням предметів та професій не лише для викладачів професійних, загальноосвітніх дисциплін, майстрів виробничого навчання, а й для учнів.

З метою визначення результатів дослідно-експериментальної роботи, проводились:

- анкетування випускників з метою визначення рівнів мотиваційного компоненту.

За результатами опрацювання анкет отримано наступні результати: «високий» рівень – 18%, «достатній» – 65%, «низький» – 17% за професіями: кухар, кондитер, пекар, продавець продовольчих товарів;

• *аналіз* даних результатів успішності (зведені відомості успішності, протоколи поетапної атестації, протоколи екзаменів), в ході якого визначалися рівні сформованості когнітивного компонента: «високий» – 18%, «достатній» – 35%, «середній» – 32%, «низький» – 15% за професіями: кухар, кондитер, пекар, продавець продовольчих товарів;

• *моніторинг* рівня сформованості операційно-діяльнісного (праксеологічного) компонента за результатами успішності учнів у 2015–2017 р.р. (протоколи пробних кваліфікаційних робіт на поетапній та державній кваліфікаційних атестаціях, результати групових та училищних конкурсів професійної майстерності, виготовлення зразків продукції): «високий» рівень – 25%, «достатній» – 48%, «середній» – 21%, «низький» – 6% за професіями: кухар, кондитер, пекар, продавець продовольчих товарів.

Науковцями ПТО НАПН України на базі ДНЗ «ОВПУТТХ» та в режимі он-лайн з метою розвитку професійних компетентностей педагогічних працівників освітніх закладів профілю харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу проводилися масові заходи:

• *тренінги* з проблеми вироблення практичних навичок використання комп'ютерної техніки для організації навчального процесу в інформаційно-освітньому середовищі ДНЗ «ОВПУТТХ»;

• *навчання* з питань розробки та створення педагогічними працівниками закладів професійної освіти електронних засобів навчання;

• *постійно діючі семінари* з проблем формування та розвитку інформаційної культури учасників навчального процесу: застосування ІКТ у навчальному процесі; оволодіння термінологічною лексикою, розвитком інформаційного світогляду та інформаційної грамотності;

• *онлайн-тренінги* за участю педагогічних працівників навчальних закладів профільного спрямування;

• *всеукраїнський круглий стіл-вебінар*: «Створення інформаційно-освітнього середовища для ПТНЗ торгівлі та технологій харчування» (24.06.2016 р.);

• *науково-практичний семінар* «Створення та використання інформаційно-освітнього середовища у ПТНЗ торгівлі та технологій харчування» (14-15.11.2016 р.);

• *всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція* під керівництвом науковців ПТО НАПН України на тему: «Сучасне інформаційно-освітнє середовище професійно-технічного навчального закладу» (21.09.2017 р.).

Активну участь у масових заходах взяли представники закладів професійної (професійно-технічної) освіти ДНЗ «Бердичівське вище професійне училище», Сумський центр ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу, Професійний ліцей сфери послуг (м.Хмельник), ДНЗ «Хмельницький центр професійно-технічної освіти торгівлі та харчових технологій», Ізмаїльське вище професійне училище Київської державної академії водного транспорту ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, ДНЗ «Житомирське вище професійне технологічне училище», ДНЗ «Чорноморський морський коледж Одеського національного морського університету», Бурштинське торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище», Рубіжанський професійний ліцей, ДНЗ «Кіровоградське ВПУ №4», Центр професійно-технічної освіти (м.Житомир), Сумський центр ПТО харчових технологій, торгівлі та ресторанного сервісу, Житомирський Цент професійно-технічної освіти, та ін.

Результати дослідно-експериментальної роботи висвітлювалися на сторінках науково-методичного журналу «Професійно-технічна освіта» [1; 2]. Основні висновки дослідження були відображені в матеріалах науково-практичного семінару [3] й тезах Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції [4]. За результатами експерименту було також видано методичні рекомендації «Розробка, створення та використання інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному

навчальному закладі торгівлі та технологій харчування», рекомендовані вченою радою Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України (*протокол №12 від 28 грудня 2017 р.*), схвалені рішенням вченої ради ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України (*протокол №6 від 22 грудня 2017 р.*).

Висновок. На основі теоретичного аналізу філософської, педагогічної, психологічної, технічної літератури, концепцій розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти, наукових розробок учених ПТО НАПН України та творчих напрацювань педагогічного колективу ДНЗ «ОВПУТТХ» створено ІОС як педагогічну систему, побудовану на основі традиційної структури систем педагогічного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; розроблено педагогічні умови, що можуть застосовуватися в закладах професійної освіти; розроблено методичні рекомендації для педагогів-практиків; здійснено адаптацію ІОС до особливостей організації навчально-виховного процесу в освітніх закладах сфери торгівлі та

ресторанного господарства; організовано роботу з підготовки педагогічних працівників до створення електронних засобів навчання. У ході дослідження встановлено, що на кінець експерименту збільшилася частка учнів, які показали високий (25%) і достатній (48%) рівні професійної компетентності; зменшилася частка учнів, котрі виявили середній (21%) та низький (6%) рівні. Це є свідченням підвищення якості професійної освіти, що надає учню можливість включитися в активну професійну діяльність, бути здатним діяти у різних професійних ситуаціях і проявляти себе як компетентну особистість зі сформованою духовно-моральною і життєвою позицією.

Таким чином, дослідно-експериментальна робота, яка проводилася колективом ДНЗ «ОВПУТТХ» упродовж 2015-2017 р.р., показала, що використання можливостей ІОС суттєво впливає на професійне зростання педагогічних працівників, підвищує результати навчальних досягнень учнів, сприяє зростанню якості освітнього процесу в цілому.

Література

1. Карташова Л. Створення інформаційно-освітнього середовища державного навчального закладу «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»: результати I етапу експериментально-дослідної роботи / Л. Карташова, Л. Висоцька // Професійно-технічна освіта. – 2016 – № 1. – С. 27-30.

2. Висоцька Л. Проектування інформаційно-освітнього середовища / Л. Висоцька // Професійно-технічна освіта. – 2017. – № 2. – С. 29-33.

3. Створення інформаційно-освітнього середовища у професійно-технічному навчальному закладі торгівлі та технологій харчування :

Реферат

Создание информационно-образовательной среды в профессиональных образовательных учреждениях сферы обслуживания

*Людмила Высоцкая,
директор ГУЗ «Одесское высшее профессиональное училище
торговли и технологий питания»,
кандидат педагогических наук*

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

професійно-

В статье отражены результаты опытно-экспериментальной работы всеукраинского уровня «Создание информационно-образовательной среды в профессионально-техническом учебном заведении торговли и технологий питания», которая проводилась на базе государственного учебного учреждения «Одесское высшее профессиональное училище торговли и технологий питания». Определена сущность понятия «информационно-образовательная

техническое образование, информационные технологии, информационно-образовательная среда, электронные средства обучения

среда» (далее – ИОС), описана её модель, определены организационно-педагогические условия применения. В структуре открытой информационно-образовательной среды профессионального образовательного учреждения представлены: контент-библиотека, база учебно-методических материалов, справочно-поисковая система, электронные образовательные ресурсы общеобразовательных и специальных дисциплин, депозитарий, электронные энциклопедии и справочники, репозиторий, конструктор личной информационно-образовательной среды преподавателя, система дистанционного обучения, электронные образовательные ресурсы социально-экономического направления, электронные образовательные ресурсы управления, другие модули, введение которых научно, методически и дидактически обосновано.

Единая информационно-образовательная среда представлена как объединяющая широкий круг учебного программного обеспечения, сетевых технологий (электронная почта, форумы, программное обеспечение коллективного использования, чаты, видеоконференции, аудио- и видео-записи) и обширный арсенал учебных инструментов, основанных на использовании веб-технологий. Охарактеризованы особенности подготовки педагогических работников училища к созданию электронных средств обучения. Показаны результаты проведенной в ходе эксперимента адаптации ИОС к особенностям организации учебно-воспитательного процесса в образовательном учреждении сферы торговли и ресторанного хозяйства.

Доказано, что использование возможностей ИОС существенно влияет на профессиональный рост педагогов, повышает результаты учебных достижений учащихся, способствует росту качества образовательного процесса в целом, предоставляет ученику возможность включиться в активную профессиональную деятельность, учит действовать в различных профессиональных ситуациях и заявлять о себе как о компетентной личности со сложившейся профессиональной, духовно-нравственной и жизненной позицией

Abstract

Information and educational environment creation in vocational education and training institutions of service sphere

Liudmyla Vysotska,

*Director of the State Education Institution “Odessa Higher Vocational School of Trade and Food Technologies”,
Candidate of Pedagogical Sciences*

KEY WORDS:

vocational education and training, information technologies, information and educational environment, e-learning tools

The results of the research and experimental work of Ukrainian level “Creating the information and educational environment in vocational education and training institution of trade and food technologies” based on the State Education Institution “Odessa Higher Vocational School of Trade and Food Technologies” are enlightened in the article.

The essence of the concept “information and educational environment” (hereinafter – IEE) in vocational education and training institutions is defined; the IEE model is described; the organizational and pedagogical conditions of IEE usage are determined. In the structure of open information and educational environment are presented: content library, teaching materials database, reference retrieval system, electronic educational resources for general and special disciplines, depository, electronic encyclopedias and reference books, repository, teacher’s personal IEE constructor, distance learning system, socio-economic electronic educational resources, electronic educational resources for managing, other modules, introduction of which are scientifically, methodically and didactically grounded.

Common IEE combines a wide range of training software, networking technologies (e-mail, forums, software of collective use, chats, video conferencing, audio and video recording) and a wide range of leaning tools based on web-technologies using. The peculiarities of VET institution teaching staff preparing to create electronic training aids are characterized. The results of IEE adaptation to the peculiarities of educational process organization in VET institution of trade and restaurant industry sphere, which was made during the experiment, are shown.

It is proved that using the IEE opportunities significantly influences the teachers’ professional growth, increases students’ learning outcomes, promotes educational process quality growth as a whole, gives a student the opportunity to be engaged to active professional activity, be able to act in different professional situations and to declare himself as competent personality with formed professional, moral and life position.

References

1. Kartashova L. Stvorenniya informatsiyno-osvitnogo seredovischa derzhavnogo navchalnogo zakladu «Odeske vische profesynne uchilische torgivli ta tehnologiy harchuvannya»: rezultati i etapu eksperimentalno-doslidnoyi roboti / L. Kartashova, L. Visotska // Profesynno-tehnichna osvita. – 2016 – № 1. – S. 27-30.

2. Visotska L. Proektuvannya informatsiyno-osvitnogo seredovischa / L. Visotska // Profesiyno-tehnichna osvita. – 2017. – № 2. – S. 29-33.

3. Stvorennya informatsiyno-osvitnogo seredovischa u profesiyno-tehnichnomu navchalnomu zakladi torgivli ta tehnologiy harchuvannya : materiali konferentsiyi / uporyad. L. E. Visotska, A. B. ZuEva ; za nauk. red. V O. Radkevich, M. V. Artyushinoyi. – Kiyiv-Odesa : In-t PTO NAPN Ukrayini, DNZ

«Odeske VPU torgivli ta tehnologiy harchuvannya». – 2016.

4. Suchasne informatsiyno-osvitne seredovishe profesiyno-tehnichnogo navchalnogo zakladu : zbirnik tez Vseukrayinskoyi naukovopraktichnoyi internet-konferentsiyi / uporyad. L. E. Visotska, A. B. Zuyeva; za nauk. red. V. O. Radkevich, L. M. Yershovoyi. – Kiyiv-Odesa : In-t PTO NAPN Ukrayini. DNZ «OVPUTTH», 2017.

УДК 378.147:[378:33-052

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЕКОНОМІСТА

Ірина Галушак,

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника*

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

мобільність,
професійна
мобільність,
майбутні економісти,
правові дисципліни,
підготовка фахівців

Реферат.

Здійснено теоретичний аналіз проблеми формування професійної мобільності як пріоритетного чинника модернізації підготовки майбутніх економістів. З'ясовано, що для забезпечення соціально-економічного розвитку державі потрібні конкурентоспроможні фахівці, які не тільки мають можливість обирати, приймати важливі рішення, а й бути мобільними на ринку праці.

У статті акцентується увага на різних підходах до трактування понять «мобільність» та «професійна мобільність». Доведено, що професійна мобільність є складним феноменом, специфіка якого пов'язана зі сферою фахової діяльності особистості, залежить від рівня розвитку самої особистості, її здатності, готовності й прагнення активно впливати і перетворювати об'єктивну реальність. Особливу увагу автор приділяє формуванню мобільності як інтегрованої особистісно-професійної якості сучасного економіста у наскрізному неперервному процесі професійної підготовки. Професійна мобільність є фактором конкурентоспроможності фахівців на ринку праці.

На основі узагальнення наукових досліджень встановлено, що професійна мобільність – це здатність особистості реалізовувати свою потребу в певному виді діяльності, що відповідає здібностям і можливостям особистості майстерно переходити від одного рівня професійної діяльності до іншого, тобто, розширюючи й поглиблюючи її характер чи рівень, виявляти свою професійну компетентність. Акцентується на двоспрямованості професійної мобільності економіста – організаційної і соціальної, – що, з одного боку, зумовлює розвиток внутрішньої позиції майбутнього економіста, а з іншого – рух уперед, упровадження і розвиток новацій яке неможливе без мобільної, компетентної діяльності індивідів.

Автором проведено анкетування, яке дало змогу виявити рівень готовності майбутніх економістів до професійної мобільності та зацікавленості їх у вивчення правових дисциплін. Підкреслено, що професійна мобільність майбутнього фахівця економіки є істотно важливою і невід'ємною складовою його професійної діяльності

Постановка проблеми. Проблема мобільності в економіці пов'язана з розглядом професійної мобільності як елементу ринкової організації праці, а саме: відтворення трудових ресурсів, зміни професійного і кваліфікаційного статусу робітників як виробників і споживачів матеріальних благ. Зміни в соціально-економічній сфері потребують розробки та впровадження нових підходів до формування змісту підготовки фахівця. Для забезпечення соціально-економічного розвитку державі потрібні

конкурентоспроможні фахівці, які не тільки мають можливість обирати, приймати важливі рішення, а й бути мобільними на ринку праці. Поза сумнівом, сьогодення зумовлює необхідність пошуку нових підходів до підготовки фахівців, найголовнішими рисами яких є освіченість, професійна компетентність, самостійність, професійна мобільність, професійна зрілість, здатність до творчості, самоорганізації, саморозвитку, освіти впродовж життя.